

Merkeze Teğet
Geometri

Fizikfinito
Fizik

Meschemy Kimya
Kimya

Biosem
Biyoloji

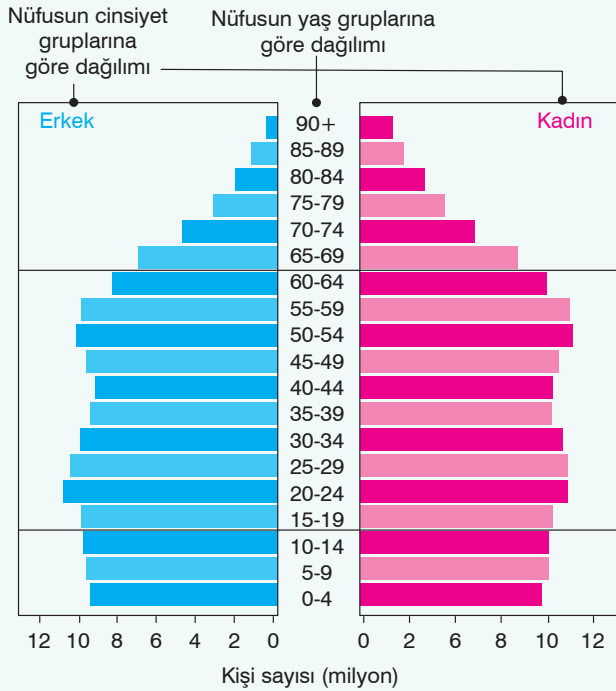
Coğrafyanın Kodları
Coğrafya

Demografik Dönüşüm Süreci ve Nüfus Piramitleri

DEMOGRAFİK DÖNÜŞÜM SÜRECİ VE NÜFUS PİRAMİTLERİ

Nüfus Piramitlerini Yorumlama

- Ülkelerin nüfus özellikleri birbirinden farklıdır. Bu farklılıklara ülkelerin nüfus miktarı ve nüfus artış hızı, doğum ve ölüm oranları, nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı, eğitim durumu ve ortalama ömür özellikleri örnek gösterilebilir.
- Bir yerin nüfusunun yaş gruplarına ve cinsiyete göre dağılımını gösterebilmek için nüfus piramitleri oluşturulur.

Ülke nüfusu miktar veya oran olarak verilir.

65 yaş ve üstü, yaşlı nüfustur. Gelişmiş ülkelerde ortalama yaşam süresi uzundur. Yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı fazladır.

15 - 65 yaş, aktif nüfus veya çalışma çağındaki nüfustur. Gelişmiş ülkelerde aktif nüfus fazladır.

0 - 14 yaş, çocuk nüfustur. Gelişmekte olan ülkelerde nüfus piramidinin taban kısmı geniş, genç nüfusun toplam nüfusa oranı fazladır. Nüfus artış hızının az olduğu ülkelerde nüfus piramidinin tabanı dardır.

- Nüfus piramitlerinde yaş grupları 0-4, 5-9, 10-14 gibi 5'er yaş aralıklarıyla olabileceği gibi 0-14, 15-64, 65 ve üzeri şeklinde geniş aralıklı da olmaktadır.
- Bir ülkedeki nüfus miktarı ve nüfusun yapısal özellikleri zaman içerisinde değişim gösterebilir. Bu değişime ülkenin sosyal ve ekonomik gelişmelerinin yanı sıra ülkede uygulanan nüfus politikaları da etki eder.
- Bir ülkedeki ekonomik ve sosyal gelişmelere göre doğal nüfus artış hızı değişebilir. Bu değişime, sanayileşme, kentleşme, sağlık hizmetlerinin iyileşmesi gibi toplumsal değişimler neden olur. Buna bağlı olarak da ülkenin nüfus piramidinin şekli değişebilir.

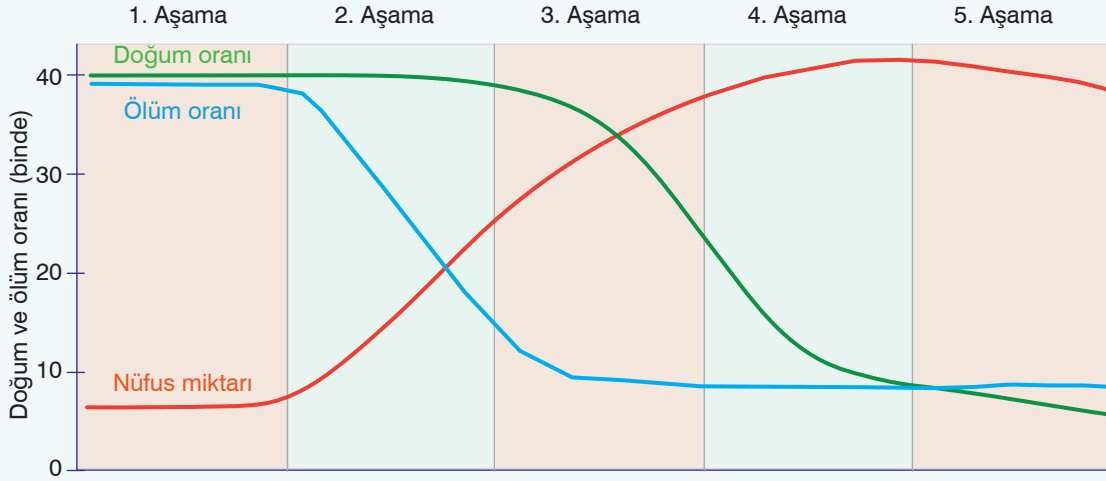
Nüfusun yaş ve cinsiyet yapısını gösteren grafiklere nüfus piramidi denir. Nüfus piramitlerinden yararlanılarak bir ülkenin;

- nüfusunun yapısal özellikleri (nüfus artışı, yaş gruplarına göre dağılımı, cinsiyet durumu),
- sosyoekonomik durumu,
- gelişmişlik düzeyi ile ilgili yorum yapılabilir.

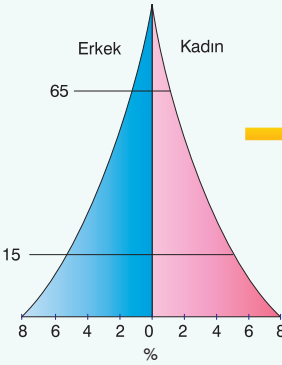

Demografik Dönüşüm Modeli

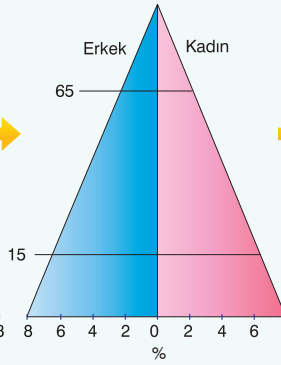
Ülkelerin doğum ve ölüm oranlarının yüksek olduğu aşamadan, bu oranların düştüğü aşamaya geçiş demografik dönüşüm modeli ile ifade edilir. Demografik dönüşüm modeline göre ülkelerin gelişme sürecinde yaşanan değişimler nüfus piramitlerinin şeklinin değişmesine neden olmaktadır.

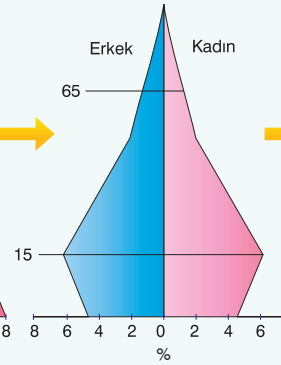
Doğum ve ölüm oranları yüksek

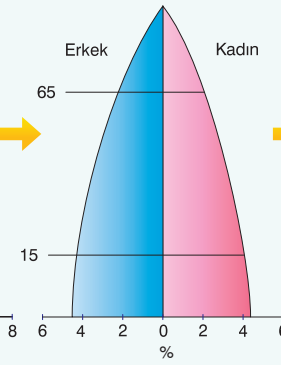
Doğum oranı yüksek, ölüm oranı düşük

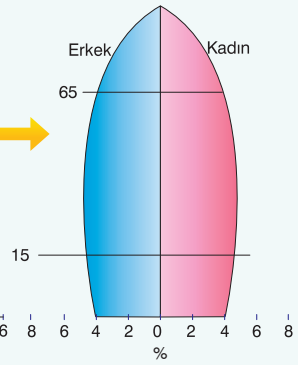
Doğum oranı hızla azalan, ölüm oranında düşüş yavaş

Doğum ve ölüm oranları düşük

Düşük doğum oranı, yüksek ölüm oranı, azalan nüfus

1. Aşama: Doğum ve ölüm oranları yüksek, nüfus artış hızı çok düşüktür. Sanayi öncesi toplumlarda görülür. Sağlık hizmetleri yetersiz, ortalama ömür kısa ve bebek ölüm oranı yüksektir.

➤ Günümüzde ilkel kabileler dışında 1. aşamada olan ülke yoktur.

2. Aşama: Doğum oranları yüksek olup, ölüm oranları düşmeye başlamıştır. Sanayileşmenin ilk dönemlerini yaşayan toplumlarda görülür. Beslenme koşullarındaki iyileşme, sağlık hizmetlerinin gelişmesi ve bebek ölüm oranlarının düşmesi nüfus artış hızının yüksek olmasında etkilidir.

3. Aşama: Ölüm oranları düşük seviyedeysen, doğum oranları düşmeye ve nüfus artış hızı yavaşlamaya başlar. Doğum oranlarının azalmasında kentleşme, eğitim ve kadınların çalışma hayatına girmesi etkilidir.

➤ Gelişmekte olan ülkelerde 2. veya 3. aşamanın özellikleri görülür.

4. Aşama: Doğum oranlarının hızla azalmasına bağlı olarak nüfus artış hızı çok düşüktür. Sanayi sonrası toplumlarda görülür.

5. Aşama: Doğum oranları çok düşüktür. Yaşlı nüfus oranının fazla olmasına bağlı olarak ölüm oranları biraz daha yüksektir. Genç nüfus oranı düşüktür. Bu aşamada nüfusta azalma görülür.

➤ Gelişmiş ülkelerde 4. veya 5. aşamanın özellikleri görülür.

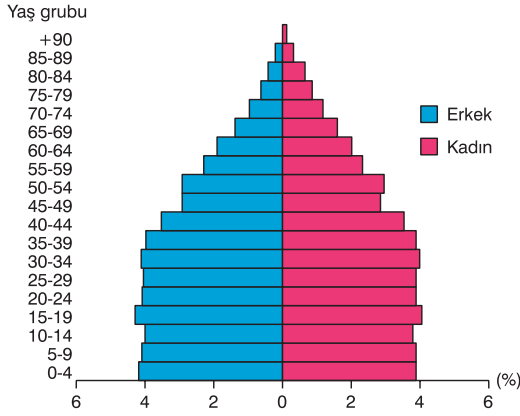

Demografik dönüşüm modeli, sanayileşme öncesi ve sonrasındaki sosyal ve ekonomik süreçlerin nüfuslanma üzerindeki etkisi dikkate alınarak oluşturulmuştur. Daha çok bu aşamaların gözlemlendiği İngiltere, Fransa ve Almanya'nın nüfuslanma sürecini yansıtır. Bu modelde göçün nüfus üzerindeki etkisi göz ardı edilerek doğal nüfus artışında yaşanan değişimlere odaklanılmıştır. Bu nedenle her ülke bu aşamalardan geçmez.

Örnek 6

Aşağıda, bir ülkenin 2015 yılına ait nüfus piramidi verilmiştir.

Bu piramitteki bilgiler dikkate alındığında aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

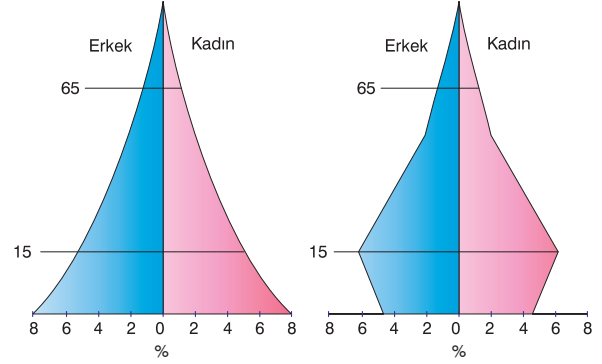
- 65 ve üstü yaş grubundaki nüfus oranına
- Ülkedeki kadın nüfus oranına
- 0-14 yaş grubundaki erkek nüfus oranına
- Yıllık nüfus artış hızı ve oranına
- 15-19 yaş grubundaki nüfus oranına

(ÖSYM Sorusu)

Çözüm

ALİŞTIRMALAR

- Aşağıdaki grafiklerde bir ülkenin 100 yıl önceki ve günümüzdeki nüfus piramitleri verilmiştir.

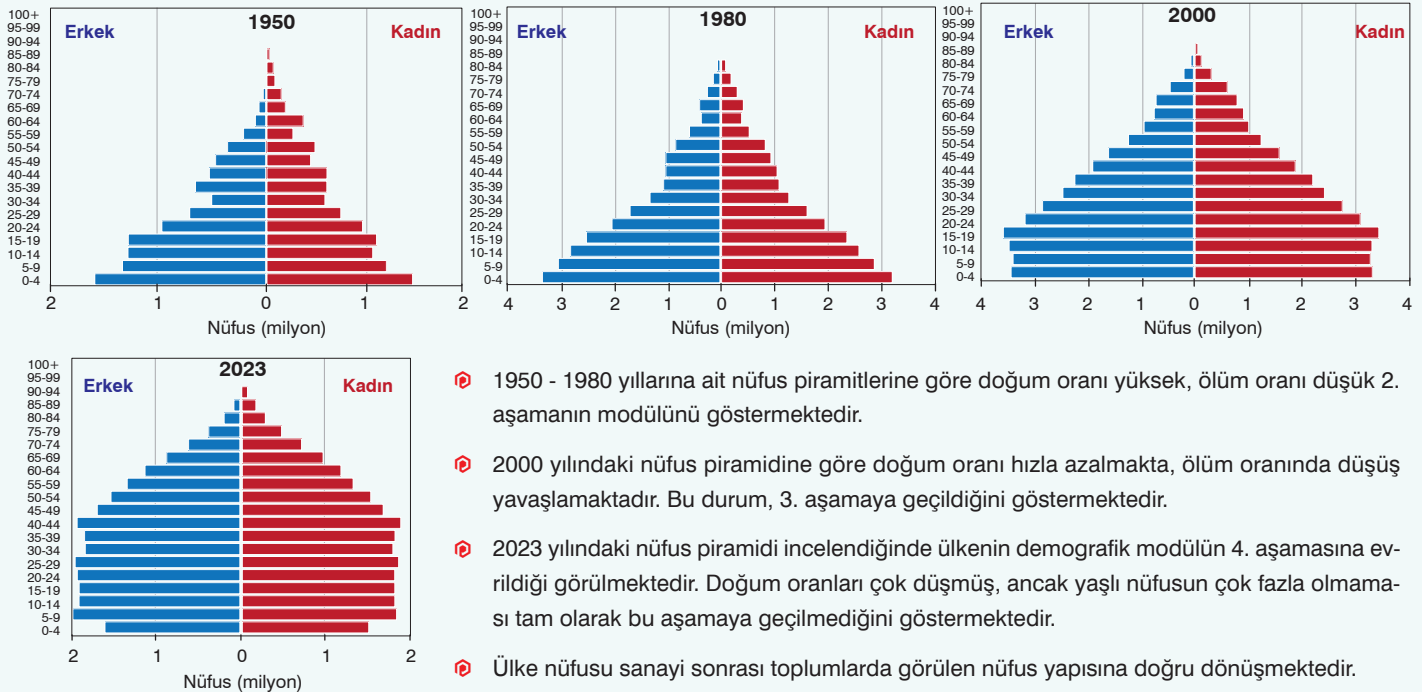
I. Grafik: 100 yıl öncesi

II. Grafik: Günümüz

Ülkenin nüfus piramidinin zaman içerisinde değişiklik göstermesinin nedenlerini yazınız.

-
-
-
-
-

Türkiye'nin Demografik Dönüşüm Modeli

ETKİNLİK 3

Gelişmişlik seviyesi göz önüne alındığında, aşağıda nüfusun yaş gruplarına göre dağılışı verilen ülkelerin hangilerine daha çok benzediğini alt kısımlarına yazınız. (Hindistan, ABD, Kanada, Nijerya, Brezilya)

